

RAPORT EWALUACYJNY

Tytuł działania:

Edukacja międzykulturowa – metody twórcze

Termin i miejsce realizacji:

Termin realizacji: 02.01.2012 – 31.12.2012 Miejsce realizacji: województwo śląskie

Osoba odpowiedzialna za organizację:

Maria Schejbal

OPIS PLANOWANEGO DZIAŁANIA

Co robimy?

Celem projektu jest inspirowanie twórczych działań w obszarze edukacji kulturalnej grup defakoryzowanych i upowszechnianie innowacyjnych metod pracy.

Planujemy to osiągnąć poprzez:

I. Warsztaty teatralne z dwoma grupami uczestników ze środowisk dotkniętych wykluczeniem społecznym.

II. Realizację programu szkoleń dla nauczycieli, trenerów, wychowawców, terapeutów - zastosowanie innowacyjnego programu edukacyjnego w zakresie problematyki międzykulturowej z wykorzystaniem metody bibliodramy.

III. Wydanie publikacji prezentującej metody wypracowane podczas warsztatów i szkoleń,

IV. Działania promocyjne:

- uruchomienie strony internetowej projektu,
- zorganizowanie czterech otwartych prezentacji widowisk teatralnych stworzonych podczas warsztatów,
- przeprowadzenie pięciu sesji promocyjnych prezentujących projekt oraz metody edukacji międzykulturowej.

W celu oceny przedsięwzięcia zostaną wdrożone procedury ewaluacyjne.

PARTNERZY

Z kim to robimy? Opis partnerów działania i zakres ich obowiązków

Wypełnia koordynator/ka: opis partnerów działania i zakres ich obowiązków

Przy realizacji projektu dodatkowo zaangażowany będzie Polski Związek Głuchych, który odpowiedzialny będzie za rekrutację osób niesłyszących na warsztaty teatralne i udzieli pomocy przy porozumiewaniu się z nimi.

GRUPA ODBIORCÓW

Dla kogo to robimy?

Opis odbiorców działania – kim są? Czym zajmują się na co dzień?

I. Odbiorcy bezpośredni:

- uczestnicy warsztatów teatralnych to osoby dorosłe, ze środowisk zagrożonych wykluczeniem

społecznym, w większości niepracujące. Są wśród nich osoby niesłyszące -członkowie Polskiego Związku Głuchych, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej, pracownicy Zakładu Aktywności Zawodowej, osoby z niepełnosprawnością fizyczną, psychiczną i intelektualną i znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej.

- uczestnicy szkoleń: instruktorzy, nauczyciele, terapeuci, lekarze, wykładowcy, trenerzy

II. Odbiorcy pośredni

- widzowie spektakli: mieszkańcy Bielska-Białej, Czechowic Dziedzic, Chorzowa, Warszawy. Grupa odbiorców zróżnicowana wiekowo, reprezentująca różne profesje.

- uczestnicy sesji promocyjnych to osoby z całej Polski: studenci, nauczyciele, terapeuci, trenerzy, kadra instytucji kultury, pracownicy organizacji pozarządowych i pomocy społecznej.

- czytelnicy publikacji: nauczyciele, instruktorzy, terapeuci.

PO CO TO ROBIMY?

Jaki jest krótkofalowy cel naszych działań, a jaki długofalowy? Co chcemy osiągnąć / zmienić przez nasze działania?

Opis celów projektu w punktach, każdy cel powinien być opisany oddzielnie, nie więcej niż trzy zdania.

Cel krótkofalowy

Inspirowanie twórczych działań w obszarze edukacji kulturalnej poprzez angażowanie osób ze środowisk defakoryzowanych do twórczej aktywności.

W ramach projektu planujemy zorganizowanie warsztatów teatralnych, których uczestnikami będą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Uczestnicy w ramach zajęć będą wspólnie pracowali nad przygotowaniem spektaklu i zaprezentują go na scenie. Dzięki temu będą mogli uaktywnić swoje zdolności artystyczne, przełamać wewnętrzne bariery i wzmocnić swoje poczucie wartości.

Cel długofalowy

Upowszechnienie innowacyjnych metod pracy poprzez: działania szkoleniowe, wydanie publikacji zawierającej opisy dobrych praktyk oraz szeroko zakrojoną akcję promocyjną.

Projekt ma zapewnić wsparcie dla nauczycieli, trenerów i terapeutów poprzez cykl szkoleń prezentujących nowatorski program edukacyjny w zakresie problematyki międzykulturowej z wykorzystaniem metody bibliodramy. Scenariusze zajęć przetestowane podczas warsztatów (prowadzonych także przez organizacje partnerskie Teatru Grodzkiego na Węgrzech, w Turcji, Islandii i Izraelu) i zamieszczone w publikacji posłużą jako materiał dydaktyczny, inspirujący edukatorów do tworzenia własnych programów edukacyjnych.

PROMOCJA

Jak o tym opowiadamy? Promocja i kanały docierania do pożądaných odbiorców.

Miejsce na opisanie promocji, wykorzystanych kanałów wraz z uzasadnieniem ich użycia.

I. Skutecznymi narzędziami promocji okazały się strona internetowa projektu:

<http://www.teatrgrodzki.pl/projekty/edukacja-miedzykulturowa-metody-tworcze/>, jak również strona internetowa Stowarzyszenia - dział Aktualności. To właśnie ze strony internetowej uczestnicy dowiedzieli się o szkoleniach i dzięki temu wzięli w nich udział. Jeden ze spektakli „Podróż naszych marzeń” został zarejestrowany filmowo i jest

dostępny w tej wersji na stronie internetowej oraz na YouTube <http://www.teatrgrodzki.pl/o-nas/nasz-publicacje-i-filmy/2011-2-2/> . Strona internetowa będzie jedną z istotnych form promocji przedsięwzięcia, także po jego zakończeniu, w długofalowej perspektywie oddziaływania.

- II. Istotny walor promocyjny projektu miały prezentacje efektów pracy warsztatowej. Zostały one zorganizowane nie tylko w Bielsku-Białej, ale również w Czechowicach Dziedzicach, Chorzowie i w Warszawie. Szacunkowa liczba widzów to 900 osób. Na występy organizowane przez Stowarzyszenie drukowane były zaproszenia, a w czasie imprez, na które byliśmy zapraszani, widzowie otrzymali pisemne informacje o przedsięwzięciu.
- III. Przeprowadzono siedem sesji promocyjnych prezentujących projekt oraz metody edukacji międzykulturowej w różnych częściach Polski. W 7 sesjach promocyjnych wzięło udział 240 osób, byli to: studenci, nauczyciele, pracownicy organizacji pozarządowych, kadry instytucji kultury. Programy poszczególnych sesji zostały dostosowane do specyficznych potrzeb każdej grupy uczestników.
- IV. Do dużej grupy odbiorców trafiamy poprzez wydawane przez nas publikacje. Broszura opublikowana w ramach projektu jest kierowana do osób pracujących z różnymi grupami uczestników: trenerów i nauczycieli, którzy nadają kształt programom edukacyjnym realizowanym w różnych środowiskach. Za ich pośrednictwem projekt ma wpływ na szeroką grupę odbiorców pośrednich – uczniów, wychowanków, podopiecznych.
- V. O działaniach w projekcie zawsze powiadamy prasę. Informacje o niniejszym projekcie ukazały się w Magazynie Ośrodków Terapii Zajęciowej WóTeZet wydawanym w nakładzie 3 000 egzemplarzy, w dwutygodniku Zwiastun Ewangelicki wydawanym w nakładzie 4 500 egzemplarzy, w Kwartalniku Regionalnego Ośrodka Kultury w Relacjach Interpretacjach w nakładzie 1 000 egzemplarzy. Ponadto ukazał się artykuł w dwujęzycznej publikacji: „25 Międzynarodowy Festiwal Sztuki Lalkarskiej” wydanej przez Teatr Lalek Banialuka w Bielsku-Białej w ilości 700 egzemplarzy,

JAK NAS WIDZĄ?

Wyniki ankiet ewaluacyjnych

Najważniejsze wnioski z ankiet: kto przyszedł, jakie elementy były oceniane najwyżej, jakie najniżej? Co zyskali uczestnicy?

W celu rzetelnej oceny przedsięwzięcia zostały wdrożone procedury ewaluacyjne. Do zebrania informacji zwrotnych od uczestników projektu wykorzystano ankiety zaproponowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W badaniu ankietowym wzięli udział uczestnicy warsztatów teatralnych i szkoleń.

W zajęciach teatralnych wzięło udział 21 uczestników: 15 kobiet i 6 mężczyzn. Wszystkie osoby wypełniły ankiety. Osoby były w różnym wieku: najmłodsza uczestniczka miała 26 lat, a najstarszy uczestnik 73 lata.

18 osób mieszka w Bielsku-Białej (miasto powyżej 100 tys mieszkańców), a 3 osoby na wsi. Uczestnicy dowiedzieli się o zajęciach od znajomego, taką informację podkreśliły wszystkie osoby. Informacja wynika z faktu, że znaczna część uczestników już uczestniczyła we wcześniejszych zajęciach, a przy rekrutacji nowych osób pomógł Polski Związek Głuchych.

100% uczestników dowiedziało się czegoś nowego w czasie zajęć, zdobyło wiedzę i umiejętności, które przydadzą się w najbliższej przyszłości oraz nawiązało nowe i ciekawe kontakty.

86% uczestników przyszły do głowy pomysły na własne działania, dalsze rozwijanie zainteresowań, a pozostałe 14% uczestników w tej sprawie jest niezdecydowanych (podkreśliło w ankiecie liczbę 3).

Wszyscy uczestnicy wysoko ocenili organizację zajęć. W 100% byli zadowoleni z atmosfery na zajęciach, wyboru miejsca gdzie się odbywały i stwierdzili, że posiadali wystarczające informacje o wydarzeniu przed ich rozpoczęciem.

Wszyscy chcieliby wziąć udział w następnych zajęciach tego typu, ale 95% poleciłoby udział w takich zajęciach znajomym, a 5% uczestników jest niezdecydowanych, czy polecić, czy też nie.

Uczestnicy podkreślali, że najciekawszymi elementami zajęć były: spotkania z innymi uczestnikami, praca nad scenariuszem, tworzenie przedstawienia teatralnego i związane z tym występy na scenie, a przede wszystkim wyjazdy. Obie grupy wyjeżdżały poza miejsce zamieszkania, grupa „Teatr Grodzki Junior” była również poza granicami kraju: w Wielkiej Brytanii (Bristol), na Słowacji (Nitra i Bratysława) i w Czechach (Praga).

Wszyscy uczestnicy zgodnie stwierdzili, że nic nie trzeba zmieniać, organizując następne zajęcia tego typu.

W szkoleniach wykorzystujących metodę bibliodramy wzięło udział 19 osób: 16 kobiet i 3 mężczyzn. Ankiety ewaluacyjne wypełniło 16 osób, co stanowi 84% uczestników szkolenia. Osoby były w różnym wieku: najmłodsza uczestniczka miała 24 lata, a najstarszy uczestnik 53 lata. Trzy osoby mieszkają na wsi, jedna osoba w mieście do 15 tys. mieszkańców, trzy osoby - od 15 do 50 tys., dziewięć osób powyżej 100 tys. mieszkańców.

Informacje o szkoleniach umieściliśmy na naszej stronie www.teatrgrodzki.pl i w ten sposób dowiedziało się o zajęciach 75% uczestników, 50% uczestników dowiedziało się od znajomych, a 25% od znajomych i ze strony WWW.

Wszyscy uczestnicy (100%) w czasie zajęć dowiedzieli się czegoś nowego i przyszły im do głowy pomysły na własne działania oraz dalsze rozwijanie zainteresowań.

94% uczestników zdobyło wiedzę, umiejętności, które przydadzą się w najbliższej przyszłości i nawiązało nowe i ciekawe kontakty, pozostałe 6% uczestników jest niezdecydowanych, czy im się to przyda i czy spotkały kogoś ciekawego na zajęciach.

Wszyscy uczestnicy wysoko ocenili organizację zajęć. W 100% byli zadowoleni z atmosfery na zajęciach i wyboru miejsca gdzie się odbywały, stwierdzili, że posiadali wystarczające informacje o wydarzeniu przed ich rozpoczęciem.

88% uczestników chciałoby wziąć udział w następnych zajęciach tego typu, pozostałe 12% jest niezdecydowanych. Ale za to wszyscy poleciłoby udział w takich zajęciach znajomym.

Na pytanie: " Co było najciekawszym elementem zajęć?" padły odpowiedzi:

- „Różnorodność form i sposobów wyrażania tego samego bazowego tematu - rozwijanie wewnętrznej ekspresji i kreatywności poprzez elementy dramy, animacje ruchowe, muzyczne, taneczne oraz często podsumowującą temat ulubioną przeze mnie ekspresję plastyczną ....”

- „możliwość poznania siebie i wyrażenia siebie w sposób twórczy, dobra atmosfera, odkrywanie pewnych rzeczy i uczenie się przez konkretne działania i doświadczenie, nie przez wiedzę teoretyczną”

- „Podobały mi się elementy ruchowe z muzyką w tle. Inspirowały mnie kolorowe lekkie tkaniny i tańce z nimi”

- „Warsztaty to najlepsza forma zajęć. To, co się przeżyje, przetrenuje na sobie, długo pozostaje w pamięci”

Do pytania w ankiecie, „Co należałoby zmienić, nad czym popracować, organizując kolejne zajęcia tego typu?” uczestnicy nie mieli uwag. Jedna osoba napisała „ Chciałabym mieć większy kontakt z grupą pracującą w innych krajach, chciałabym mieć również kontakt z przedstawicielami innych kultur”

CO NAM SIĘ UDAŁO I DLACZEGO?

Które spośród zakładanych celów udało się osiągnąć? Co sprawiło, że się udało?

Wszystkie cele i rezultaty zakładane w projekcie zostały zrealizowane:

Inspirowanie twórczych działań w obszarze edukacji kulturalnej poprzez angażowanie osób ze środowisk defaforyzowanych do twórczej aktywności.

W ramach projektu od stycznia do czerwca działały dwie grupy teatralne: „Teatr Grodzki Junior” i „Edukacyjna Grupa Dorosłych”.

W skład grupy „Teatr Grodzki Junior” weszły osoby niesłyszące, niepełnosprawne intelektualnie i zagrożone na rynku pracy. Grupa przygotowała spektakl „Podróż naszych marzeń”. Jest to lalkowa opowieść o codziennym życiu, marzeniach, podróżach i tęsknocie za domowym ciepłem. Widowisko było prezentowane publiczności cztery razy: w Bielsku – Białej (maj i czerwiec 2012), w Chorzowie (czerwiec 2012) i w Warszawie (listopad 2012). Grupa wystąpiła również poza granicami kraju w Bristolu w Wielkiej Brytanii (marzec 2012), w Nitrze oraz w Bratysławie na Słowacji (listopad 2012) i w Pradze w Czechach (grudzień 2012).

Druga grupa teatralna to „Edukacyjna Grupa Dorosłych”. W jej skład weszły osoby niepełnosprawne fizycznie i intelektualnie. Grupa przygotowała spektakl „Granice” poświęcony przezwyciężaniu uprzedzeń kulturowych oraz przekraczaniu różnorodnych barier w codziennym życiu. Grupa wystąpiła trzy razy: w Bielsku-Białej (czerwiec i grudzień 2012) i w Czechowicach Dziedzicach (listopad 2012).

Grupami opiekowali się doświadczeni instruktorzy, a program zajęć był dostosowywany do potrzeb, możliwości i ograniczeń uczestników. Szczególny nacisk został położony na wykorzystywanie indywidualnych talentów i umiejętności poszczególnych osób uczestniczących w warsztatach. Byli oni stale motywowani do podejmowania nowych wyzwań, pokonywania lęków, wewnętrznych blokad i osobowościowych barier, poprzez uczestnictwo w różnorodnych formach warsztatowych (zabawy integracyjne, praca z ciałem, animacja przedmiotu, praca nad scenariuszem).

Forma pracy i treści zawartych w spektaklach wyływała z potrzeb, a jednocześnie doświadczeń uczestników. W spektaklu „Podróż naszych marzeń” piosenka finałowa jest tłumaczona na język migowy (uczestnikami zajęć były także osoby niesłyszące). Wypracowane widowiska bliskie były konwencji teatru plastycznego, operowały obrazem, ruchem scenicznym i animacją lalek. Dzięki temu prezentacje budziły zainteresowanie publiczności i rodziły wzruszenia. Wszystkie występy nagradzane były dużymi brawami, co jest wartością samą w sobie, jednak w tym przypadku, gdy na scenie są osoby

niepełnosprawne niesie dodatkowy walor terapeutyczny. Dla instruktorów ten ostateczny efekt był żywym sprawdzianem stosowanych metod i technik. Okazały się one skuteczne.

Upowszechnienie innowacyjnych metod pracy poprzez: działania szkoleniowe, wydanie publikacji zawierającej opisy dobrych praktyk oraz szeroko zakrojoną akcję promocyjną.

W ramach projektu odbyło się szkolenie dla nauczycieli, trenerów, terapeutów. Program warsztatów zakładał wykorzystanie bibliodramy jako narzędzia w edukacji międzykulturowej. Uczestnicy odgrywali i analizowali sceny biblijne oraz sceny z tekstów innych religii (Tora, Koran, „Poemat Duchowy” Rumiego), posługując się różnymi technikami, między innymi psychodramatyczną metodą zamiany ról i twórczą interpretacją tekstu. Program szkoleniowy służył zapoznaniu uczestników z technikami bibliodramatycznymi pod kątem ich twórczego przetworzenia i dostosowania do wyzwań edukacji międzykulturowej. Z ankietowych wypowiedzi uczestników warsztatów jasno wynika, że zaproponowany program szkoleniowy był dla nich nowym i ciekawym doświadczeniem, inspirującym do dalszych poszukiwań nowatorskich technik edukacyjnych. Sprawdziły się założenia organizacyjne cyklu szkoleniowego – dwudniowe, comiesięczne sesje warsztatowe pozwoliły na bardzo intensywną i owocną pracę oraz na pogłębienie procesu grupowego i zbudowanie mocnych więzi w zespole. Również decyzja o zaangażowaniu dwóch trenerów posiadających odmienne doświadczenia zawodowe i stosujących różne metody pracy przyczyniły się do wzbogacenia programu kursu.

Na bazie zrealizowanych szkoleń i z wykorzystaniem także doświadczeń warsztatowych prowadzonych w organizacjach partnerskich Teatru Grodzkiego za granicą (Węgry, Turcja, Islandia, Izrael) prowadzone były działania upowszechnieniowe projektu. Dzięki obszernemu materiałowi dokumentacyjnemu, jaki został zgromadzony w raportach z zajęć udało się opracować publikację „Edukacja międzykulturowa - bibliodrama i metody twórcze”. Jest ona zbiorem opisów ćwiczeń i rozmaitych technik twórczych skupionych na krytycznej analizie tekstów religijnych. Każdy spośród dziesięciu przedstawionych modułów warsztatowych stanowi osobną samodzielną całość, która pokazuje przebieg procesu grupowego, sposobu pracy trenera i aspekty międzykulturowe zajęć. Wybór metody szczegółowego opisu zrealizowanych działań został podyktowany przekonaniem, że jest to forma prezentacji dobrych praktyk, dająca wgląd w ich istotę. Podobne podejście zostało zastosowane przy realizacji inicjatyw promocyjnych projektu, które miały charakter praktyczny, angażujący uczestników do działania i zapoznania się z prezentowanymi osiągnięciami projektu poprzez własne doświadczenie oraz interakcje z innymi członkami grupy. Zastosowane metody upowszechnieniowe opierają się na wieloletnim doświadczeniu Teatru Grodzkiego, który dostosowuje swoje programy do potrzeb zgłaszanych przez środowiska twórcze i edukacyjne.

CO NAM SIĘ NIE UDAŁO I JAK TO ZROBIĆ W PRZYSZŁOŚCI?

Których spośród zakładanych celów nie udało się osiągnąć? Co sprawiło, że się nie udało?

Wszystkie główne cele i rezultaty zakładane w projekcie zostały zrealizowane, choć podczas projektu napotykalimy na różne trudności. Jedną z nich był brak powodzenia w dotarciu do środowisk innych, niż chrześcijańskie w trakcie rekrutacji uczestników szkoleń i podczas ich realizacji. Fakt, że w grupie szkoleniowej zabrakło przedstawicieli innych wyznań odbił się negatywnie na możliwości szerszego zgłębienia problematyki międzykulturowej i międzyreligijnej. Pomimo wielu prób nawiązania kontaktu z Żydowską Gminą Wyznaniową w Bielsku-Białej, jej członkowie nie zdecydowali się na udział w zajęciach. Także próby włączenia członków Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego do działań projektu zakończyły się niepowodzeniem.

WNIOSKI NA PRZYSZŁOŚĆ

O czym warto pamiętać w przyszłości? Co warto powtórzyć, czego unikać?

Przy planowaniu zajęć dla grup defaworyzowanych o charakterze integracyjnym, takich, jakie uczestniczyły w naszym projekcie, warto uwzględnić wsparcie dodatkowego instruktora w realizacji programu warsztatowego. Obecność w jednej grupie osób niesłyszących, niepełnosprawnych intelektualnie i doświadczonych trudnymi przeżyciami w przeszłości wymaga zwiększonego wysiłku w prowadzeniu grupy i zapewnieniu jej stabilnego i bezpiecznego rozwoju. Zaangażowanie kolejnego trenera pozwala na spełnienie tych warunków.

Planując realizację programu warsztatowego o charakterze twórczym i artystycznym, warto uwzględnić wyjazdy grupy poza miejsce zamieszkania. Dla większości osób pochodzących ze środowisk defaworyzowanych jest to jedyna okazja do poznania innej rzeczywistości i przeżycia doświadczeń, które mają ogromny wpływ na ich rozwój osobisty.